

Fen ve Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*

Analyzing Attitudes of Students Studying at the Faculty of Arts and Sciences Towards Teaching Profession According to Various Variables

Ebru DEMİRCİOĞLU¹ Murat ÖZDEMİR²

Özet: Bu çalışmada Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, çeşitli değişkenler bakımından incelenmiştir. Çalışmada ayrıca öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun, mesleğin tercih edilmesinde anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı da sorgulanmıştır. Çalışma, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Çankırı Karatekin Üniversitesi'ne bağlı Fen ve Edebiyat Fakültelerinde öğrenim görmekte olan 410 lisans öğrencisinden oluşan örneklem üzerinde yürütülmüştür. Çalışma verileri 'Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği (ÖMTÖ)' ile toplanmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, yüzdelik değer, çok-yönlü varyans analizi (MANOVA) ve lojistik regresyon kullanılmıştır. Çalışmada, Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğretim durumu değişkenleri bakımından anlamlı farklılık göstermemiş; bölüm değişkeni bakımından ise anlamlı bir farklılık göstermiştir. Çalışmada ayrıca öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, öğretmenlik mesleğini tercih etme düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı da saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: öğretmenlik mesleği, tutum, fen ve edebiyat fakültesi

Abstract: In this study, attitudes of students who study at the Faculty of Arts and Sciences towards teaching profession have been analyzed according to various variables. Moreover, it has been questioned in the study if the attitude towards teaching profession is a significant predictor of choosing teaching as a profession. This study has been carried out with a group of sample that is composed of 410 undergraduate students studying at the Faculty of Arts and Sciences at Çankırı Karatekin University during 2013-2014 educational years. The data for the study have been collected through 'Teaching Profession Attitude Scale (TPAS)'. The collected data have been analyzed by means of arithmetic mean, standard deviation, percentage value, multiple analysis of variance (MANOVA) and logistic regression. It has been found out through this study that students of the Faculty of Arts and Sciences have a positive attitude towards teaching profession. The attitudes of students to teaching profession are not significantly different according to the variables of gender, class level and educational background while students' attitudes towards teaching are significantly different according to the variable of department. Also, it has been found out through this study that students' attitudes to teaching profession are not a significant predictor of students' level of choosing teaching as a profession.

Key Words: teaching profession, attitude, faculty of arts and sciences

GİRİŞ

Öğretmen yetiştirme politika ve uygulamaları her dönem ülke gündeminde önemli bir yer işgal etmiştir. Her ülkenin kendi tarihsel ve siyasal yapısına göre öğretmen yetiştirme politikaları farklılık göstermektedir. Türkiye'de öğretmenlik mesleği 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesinde 'devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği' olarak tanımlanmıştır. Öğretmenlik eğitim, sosyal,

* Bu çalışmanın bir bölümü VI. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Arş. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ABD, Çankırı, 8706ebru@gmail.com

² Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi ABD, Ankara, mrtozdem@gmail.com

FEN VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik alan gibi boyutları olan kişisel ve öğretimsel beceriler ile alan bilgisinde özel uzmanlık bilgilerine sahip, akademik çalışma ve mesleki formasyon gerektiren profesyonel statüde bir uğraşı alanıdır (Erden, 2004; Gürkan, 2000). Öğretmenlik mesleği eğitim fakültesi/bilimleri lisans eğitimi kapsamında yer alan *genel kültür, özel alan eğitimi ve eğitim bilimleri* dersleri ile kazanılır. Ayrıca ülkemizde öğretmen ihtiyacını gidermek için eğitim fakültesi/bilimleri mezunu olmayanların öğretmen olmasını sağlamak amacıyla pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı açılmaktadır. Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı ile ilgili Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından farklı dönemlerde çeşitli kararlar alınmıştır. Bu kararlardan birinde YÖK, pedagojik formasyon sertifika programının uygulama süresinin artırılması ve içeriğinin zenginleştirilmesi amacıyla ortaöğretim alan öğretmenliğinde bu programın tezsiz yüksek lisans programı olarak verilmesi kararını almıştır. Bu tezsiz yüksek lisans programı, eğitim fakültesi öğrencileri için 3,5 + 1,5; Fen ve Edebiyat fakültesi mezunları için 4 + 1,5 yıl olmak üzere iki farklı öğretim programında uygulanmıştır (YÖK, 1997). 2009 ve 2010 yıllarında tezsiz yüksek lisans programında YÖK tarafından yeni bir düzenleme getirilmiş ve bu düzenlemeye göre pedagojik formasyon sertifikası sadece birkaç üniversitede (Atatürk Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi) verilmeye başlanmıştır. Öğretmen yetiştirme konusunda YÖK tarafından yapılan son düzenleme ise tezsiz yüksek lisans programının kaldırılması ve öğrencinin hangi fakülte ya da bölümde okuduğuna/mezun olduğuna bakılmaksızın gerekli koşulları sağlayan tüm öğrencilere pedagojik formasyon eğitimi alabilme hakkının verilmesidir (YÖK, 2010).

Eğitim fakülteleri geleceğin öğretmenlerini yetiştirir. Ancak eğitim fakültesi dışındaki fakültelerden mezun olanlar da pedagojik formasyon sertifikası aldıkları takdirde öğretmen olabilmektedirler. Pedagojik formasyon sertifika programı başvuru kontenjanları incelendiğinde Fen ve Edebiyat Fakültesi mezunu öğrencilerin birçoğunun bu sertifikayı almak istedikleri görülmektedir. Çeşitli araştırmalara göre bu talebin yüksek olmasının nedenleri Fen ve Edebiyat Fakültesi mezunu öğrencilerinin karşılaştıkları istihdam sorunu ve öğretmenlik sevgisi olarak sınırlanabilir (Aycan, Ayçana ve Türkoğuz, 2005; Dalgıç, Doyran ve Vatanartıran, 2012; Genç, 2014). Lisans mezunu öğrencilerin yaşadıkları bu istihdam sorununu çözmek için günümüzde MEB, Kamu Personeli Seçme Sınavı'ndan (KPSS) alınan puana göre Eğitim Fakültesi mezunu olan veya pedagojik formasyon sertifikası olan öğretmen adaylarını kontenjan dahilinde kadrolu öğretmen olarak atamaktadır. Ancak kontenjanların düşük sayıda olması ve KPSS'den yüksek puan alma zorunluluğu, pedagojik formasyon sertifikası da alarak sayıları hızla artan öğretmen adaylarında 'kaygı' oluşmasına neden olmaktadır. Kaygı; kişinin bir uyarıya karşı karşıya kaldığında yaşadığı, bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumudur (Aiken, 1976; akt: Aydın ve Dilmaç, 2004). Bireylerde var olan duyuşsal davranışlardan birisidir. Bu duyuşsal davranış bireylerin belli bir objeye karşı duydukları tutumu da etkilemektedir.

Kaygı düzeyi ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında negatif yönde bir ilişki söz konusudur (Doğan ve Çoban, 2009). Bu nedenle Eğitim Fakültesi veya diğer fakültelerden mezun olan adayın öğretmenlik mesleğini gerçekleştirmesi için adayın 'mesleğe yönelik tutumu' hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. Tutumlar insan davranışlarına yön veren duyuşsal, bilişsel ve psikomotor davranışları tek bir çatı altında birleştiren psikolojik yapılardır (Anderson, 1988). Smith'e (1968) göre tutum "bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir" (akt. Kağıtçıbaşı, 1988). Bu nedenle öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları öğretmenlik mesleğinin yerine getirilmesinde oldukça önemlidir (Erdem ve Anılan, 2000). Bu tutum, bireyin öğretmenlik mesleğini algılayış biçimi olarak nitelendirilebilir. Bireylerin öğretmenlik mesleğini algılayış biçimleri; mesleklerini sevmeleri, mesleklerine bağlı olmaları, toplumsal olarak mesleklerinin gerekli ve önemli olduğunun bilincine ulaşmaları olarak açıklanabilir. Nitelikli bir öğretmenin, öğrencileri ile birlikte sürekli kendilerini geliştirme, araştırma ve öğrenme faaliyetleri içerisinde bulunmaları beklenmektedir (Temizkan, 2008). Öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumları ile eğitim-öğretim faaliyetlerinde gösterdikleri performans arasında var olan pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır (Lapido, 1984; Lubis, 1988). Mesleğine karşı olumlu

bir tutum sergileyen, mesleğini isteyerek ve severek yapan bir öğretmenin mesleki başarısının; mesleğine karşı olumsuz bir tutuma sahip olan öğretmene göre daha yüksek olduğu görülür. Öğretmenin mesleğinde başarılı olması okul müdüründen öğrenci velisine kadar eğitim-öğretimin her ögesini doğrudan etkiler. Bu nedenle öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen olmak konusunda istekli olan öğrencilerin yer almaları çok daha doğru bir tercihtir (Yılman, 1987).

Eğitim Fakültesi dışındaki fakültelerden mezun olan bireylerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının araştırıldığı birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Bu çalışmalardan birisinde Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programının (OAÖTYLP), öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirmeye yönelik katkı sağlayamadığı saptanmıştır (Başbay, Ünver ve Bümen, 2009). Eraslan ve Çakıcı (2011) ise çalışmalarında üniversite tercihinde Eğitim Fakültesi bulunan Fen ve Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının üniversite tercihinde eğitim fakültesi bulunmayan öğrencilere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerine verilen tezsiz yüksek lisans programı ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda da tezsiz yüksek lisans programının öğretmenliğe ilişkin tutumlarda etkisinin olmadığı bulunmuştur. Ayrıca Fen ve Edebiyat Fakültesi mezunları ile Eğitim Fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu görüşlerinin olduğu da bulgular arasında yer almaktadır (Bedel, 2008; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Kavcar ve diğerleri, 2007; Kaya ve Büyükkasap, 2005; Sarı, 2010; Semerci ve Semerci, 2004; Üstün, Erkan ve Akman, 2004; Yıldırım, 2003; Yüksel, 2004).

Yukarıda sunulduğu gibi fen ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ilgili yapılan çalışmalar, genellikle bireylerin öğretmenlik mesleğine yönelik düşük bir tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Çalışmada; bu düşük tutumun nedenini öğrenmek ve Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etmeyi isteyip istemedikleri araştırılmak istenmiştir. YÖK'ün 17.04.2014 tarihli duyurusu ile pedagojik formasyon eğitimi artık Fen ve Edebiyat ve diğer fakültelerde okuyan öğrenciler için lisans öğrenimi sırasında verilebilecektir. Bu durumun Fen ve Edebiyat Fakültelerine olan talebi giderek artıracığı beklenmektedir. Bu nedenle de kaliteli öğretmenlerin yetişebilmesi için Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmada 'Fen ve Edebiyat Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının nasıl olduğunun incelenmesi' amaçlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Fen ve Edebiyat Fakültelerine devam eden öğrenciler(in);

- a) gelecekte öğretmen olmak istemekte midir?
- b) öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları nasıldır?
- c) öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin (ÖMTÖ) alt boyutlarında cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi ve öğretim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- d) öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, öğretmenlik mesleğini tercih etme düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

YÖNTEM

Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına odaklanılan bu araştırma bir tarama modeli çalışmasıdır. Araştırma, nicel araştırma yaklaşımına göre desenlenmiştir ve elde edilen veriler uygun istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültelerinde öğrenim görmekte olan 2328 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Evreni oluşturan bireylerin 333'ü Fen, 1995'i Edebiyat Fakültesinde öğrenim görmektedir.

Araştırmada kullanılacak örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde evrendeki eleman sayısı bilindiği için Cochran'ın (1962) önerdiği formül dikkate alınmıştır. Bu formüle göre, 2328 kişiden oluşan Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencileri evreninde; .05 anlamlılık, %5 tolerans ve 1.96 güven düzeyinde en az 331 kişiden oluşan bir örneklem, evreni temsil etmektedir. Ancak, hata payının daha az olması amacıyla 500 üniversite öğrencisinden veri toplanmış, eksik ve hatalı veriler çalışma dışında bırakılarak toplam 410 kişi çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Örneklem; fakülte ve öğretim durumlarına kayıtlı öğrenci sayıları birbirinden farklı olduğu için "oranlı örnekleme yöntemi" kullanılarak belirlenmiştir. Örnekleme ilişkin betimleyici istatistikler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Örnekleme İlişkin Betimleyici İstatistikler

		f	%
Fakülte	Fen	107	26.09
	Edebiyat	303	73.91
Öğretim durumu	I. öğretim	210	51.29
	II. öğretim	200	48.71
Bölüm	Tarih	158	35.53
	Sosyoloji	109	26.58
	Felsefe	36	8.78
	Matematik	107	29.11
Sınıf düzeyi	I. sınıf	246	60
	II. sınıf	107	26.09
	III. sınıf	57	13.91
Cinsiyet	Kadın	229	55.85
	Erkek	181	44.11

Tablo 1'e göre fakültelerin birinci ve ikinci öğretiminde okuyan öğrencilerin bütün içerisindeki oranını yansıtabilecek şekilde orantılı olarak ayrılan toplam 410 kişinin 107'si fen (%26.09) ve 303'ü edebiyat (%73.91) fakültesinde öğrenim görmektedir. Toplam 410 öğrencinin 210'u (%51.29) birinci öğretim, 200'ü (%48.71) ikinci öğretimde okumaktadır. Tarih bölümünde 158 (%35.53), sosyoloji bölümünde 109 (%26.58), felsefe bölümünde 36 (%8.78) ve matematik 107 (%29.11) bölümünde öğrenci öğrenim görmektedir. I, II ve III. sınıf öğrencilerinin dahil edildiği bu çalışmada I. sınıfta 246 (%60), II. sınıfta 107 (%26.09) ve III. sınıfta 57 (%13.91) öğrenci bulunmaktadır. Katılımcıların 229'u (%55.85) kadın, 181'i (%44.11) ise erkektir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada Çetin (2006) tarafından geliştirilen ÖMTÖ, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçek 35 maddeden oluşan beşli likert tipindedir. Ölçek maddelerinin 15'i olumsuz, 20'si olumlu ifadeleri temsil etmektedir. Ölçek maddeleri olumlu ve olumsuz maddeler dikkate alınarak puanlandırılmış ve puanlandırma '1=Tamamen katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum ve 5=Tamamen katılıyorum' şeklinde gerçekleştirilmiştir. *Sevgi, değer ve uyum* olmak üzere üç boyuttan oluşan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda ölçeğin geçerliği faktör analizi ve ölçüt geçerliği ile test edilmiştir. Güvenirliği ise iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach's alfa güvenilirlik katsayısı ile kestirilmiştir. Cronbach's alfa güvenilirlik katsayısı *sevgi* boyutu için .95, *değer* boyutu için .81, *uyum* boyutu için .76 ve *ölçeğin tamamı* için .95 olarak hesaplanmıştır.

Çalışma kapsamında ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizleri tekrar yapılmıştır. Ölçeğin geçerliği, kanıtlanmış üç faktörlü yapısı üzerinde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanarak test edilmiştir. ÖMTÖ'nün üç faktörlü yapısına ait uyum iyiliği sonuçları şu şekildedir; [$\chi^2 = 2363.31$; $df = 557$ ($p < .0001$); $\chi^2/sd = 4.24$; $AGFI = .72$; $GFI = .75$; $NFI = .93$; $CFI = .94$; $IFI = .94$; $RMR = .11$ ve $RMSEA = .08$]. ÖMTÖ modelinin uyum iyiliği sonuçlarına göre ki-kare değerinin, serbestlik derecesine oranının 5'den küçük olması model ve veri arasında yeterli uyum olduğunu göstermektedir (Byrne, 1994: 147-149; Netemeyer, Bearden ve Sharma, 2003: 151-153; Schermelleh-Engel, Moosbrugger, 2003: 52; Sümer, 2000: 49-74). RMSEA değerinin .10'un altında ve NFI, CFI ve IFI değerlerinin .90'ın üzerinde olması ölçme modeline ait değerlerin kabul edilebilir uyum kriterlerini sağladığının bir göstergesidir (Brown, 2006). AGFI ve GFI değerleri ise 0.80 olan kritik değere yakın değerler almışlardır. Model bir bütün olarak değerlendirildiğinde, hesaplanan uyum iyiliği değerleri, ÖMTÖ'nün üç faktörlü yapısının doğrulandığını göstermektedir. Bu nedenle ÖMTÖ modelinin üç faktörlü özgün yapısının bu çalışmada kullanılabilmesine karar verilmiştir. ÖMTÖ'nün güvenilirliği ise Cronbach's alfa güvenilirlik katsayısı ile sınanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin her bir alt boyutu ve toplamı için hesaplanan iç tutarlılık katsayıları şu şekildedir: $\text{ÖMTÖ}_{(\text{sevgi})} = .91$; $\text{ÖMTÖ}_{(\text{değer})} = .85$; $\text{ÖMTÖ}_{(\text{uyum})} = .83$; $\text{ÖMTÖ}_{(\text{toplam})} = .92$. Bu sonuçlara göre, ÖMTÖ'nün her bir alt bölümüne ilişkin Cronbach's alfa değerleri, kabul edilebilir sınır değeri olan .70'in üzerindedir (Anastasi, 1982). ÖMTÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik kanıtları sonucunda, mevcut araştırmada kullanılmaya elverişli, geçerli ve güvenilir bir araç olduğuna karar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri betimsel istatistik tekniklerinin yanı sıra çok-yönlü varyans analizi (MANOVA) ve lojistik regresyon analizi ile çözümlenmiştir. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken aralıklar 1.00-1.79, oldukça düşük; 1.80-2.59, düşük; 2.60-3.39, orta; 3.40-4.19 yüksek; 4.20-5.00 aralığı ise oldukça yüksek olarak değerlendirilmiştir. Düzeylerin yer aldığı bu aralıklar, ölçek maddelerine verilen en düşük '1' ile en yüksek '5' puanlarının arasındaki seri genişliğinin seçenek sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir.

Çalışmada bir ya da daha çok faktöre göre oluşan grupların birden fazla bağımlı değişken tarafından anlamlı fark gösterip göstermediğini test etmek için MANOVA kullanılmıştır. Ancak MANOVA analizi gerçekleştirilmeden önce verilerin çoklu varyans analizi için gerekli olan varyans-kovaryans homojenliğini sağlayıp sağlamadığı tespit edilmiştir. Bunun için Box's M testi sonucuna bakılmış ve verilerin varyans-kovaryans homojenliği varsayımını sağladığı görülmüştür (Box's M = 74.84, $p > .05$). Bu nedenle ÖMTÖ'nün *sevgi*, *değer* ve *uyum* alt puanlarının toplam puanlarında cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi ve öğretim durumuna göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için MANOVA uygulanmıştır.

Çalışmada kullanılan bir diğer istatistiksel teknik ise lojistik regresyondur. Lojistik regresyon çözümlemesinde öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih edip etmemeleri (evet-hayır) bağımlı değişken, öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih edip etmemeleri ile ilgili olduğu düşünülen ÖMTÖ'nün ölçek maddelerine verilen yanıtlar ise bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir. Bu çalışmadaki lojistik regresyon modelinde, bağımlı değişken ve ölçeğin her bir alt boyutu olan bağımsız değişkenler süresizdir. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih edip etmemeleri hayır (0) ve evet (1) olarak sınıflandırılmıştır.

Veri seti üzerinde lojistik regresyon analizi yapılmadan önce çok değişkenli istatistiksel varsayımlar (normallik, çoklu bağlantı, uç değerler ve model veri uyumu) test edilmiştir. ÖMTÖ'nün her bir alt boyutunun çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında bu değerlerin -1 ile +1 arasında değerler aldığı görülmüştür. Yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantının olmaması varsayımının sınanması için değişkenler arasındaki ikili korelasyonlar incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda değişkenler arasındaki basit korelasyonlar incelenmiş ve bu korelasyon katsayılarının .80'in üzerinde olmadığı görülmüştür. Ayrıca tolerans ve varyans büyütme faktörü (VIF) değerlerine bakılmıştır. Regresyon modeli sonucunda oluşan modele ait tolerans ve VIF değerleri bağımlı değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi olup olmadığını gösterir.

FEN VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Tolerans değeri için .10'dan büyük olma ve VIF değeri için .10'dan küçük olma kriterine (Tabachnick ve Fidell, 2007) göre bağımlı değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi bulunmamaktadır (Tolerans_{sevgi} = .55, Tolerans_{değer} = .84, Tolerans_{uyum} = .63; VIF_{sevgi} = 1.79, VIF_{değer} = 1.18, VIF_{uyum} = 1.58). En yüksek durum indeksi (CI) de 8.66 ile 16.48 arasında bulunmuş ve .30 kritik değerinden (Tabachnick ve Fidell, 2007) küçük olması değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olmadığını göstermiştir. Uç değerler, standardize edilmiş hatalar (standardized residuals) ve hata değerleri hesaplanarak incelenmiş ve bu değerlerin kabul edilen ± 3 aralığında yer aldıkları görülmüştür. Kurulan lojistik model ile veri uyumu ise Hosmer Lemeshow Testi ile sınanmıştır. Hosmer Lemeshow Testi modelin uygun bir model olduğuna işaret etmiştir ($\chi^2(8) = 5.56$; $p > .05$).

Verilerin analizi SPSS 20 programı ile gerçekleştirilmiş ve anlamlılık sınamaları .05 düzeyinde yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın birinci sorusuna yanıt bulabilmek amacıyla, öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih edip etmediklerine ilişkin istatistiki bilgiler elde edilmiştir. Sonuçlara göre öğrencilerin 79'u (%18.8) Fen veya Edebiyat Fakültesinden mezun olduktan sonra öğretmenlik mesleğini tercih etmeyeceklerini, 331'i (%81.2) ise mezun olduktan sonra öğretmenlik mesleğini tercih edeceklerini bildirmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusuna yanıt bulabilmek amacıyla ÖMTÖ alt boyutlarından almış oldukları puan ortalamaları cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi ve öğretim durumu değişkenleri bakımından incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Bazı Değişkenlere Göre Katılımcı Sayıları ve Katılımcıların ÖMTÖ Alt Boyut Puan Ortalamaları İle Standart Sapma Değerleri

Bağımsız Değişkenler	Gruplar	Sevgi			Değer		Uyum	
		F	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss
Cinsiyet	Kadın	229	3.59	.75	4.22	.66	3.52	1.04
	Erkek	181	3.62	.76	4.11	.80	3.62	1.02
Bölüm	Tarih	158	3.08	.74	3.93	.94	3.09	1.00
	Sosyoloji	109	3.59	.52	4.21	.53	3.47	.92
	Felsefe	36	3.67	.47	4.33	.40	3.46	.89
	Matematik	107	4.36	.30	4.45	.47	4.39	.70
Sınıf düzeyi	I	246	3.67	.75	4.20	.66	3.66	.98
	II	107	3.71	.51	4.34	.45	3.50	.99
	III	57	3.12	.99	3.75	1.16	3.2	1.28
Öğretim durumu	I	210	3.55	.83	4.19	.85	3.52	1.09
	II	200	3.66	.67	4.16	.57	3.61	.98
Toplam		410	3.60	.76	4.18	.73	3.56	1.03

Tablo 2'de de görüldüğü gibi öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarından *sevgi* alt boyutunun puan ortalaması 3.60, *değer* alt boyutunun puan ortalaması 4.18 ve *uyum* alt boyutunun puan ortalaması 3.56 olarak hesaplanmıştır. Bu bulguya göre öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının her bir alt boyutta *ortanın üzerinde* ve *olumlu yönde* olduğundan bahsedilebilir. Ayrıca araştırmanın bağımsız değişkenleri olan cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi ve öğretim durumu değişkenlerinin öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerindeki etkilerinin de *ortanın üzerinde* ve *olumlu yönde* oldukları görülmektedir.

ÖMTÖ'nün her bir alt boyutunun cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi ve öğretim durumu değişkenleri arasındaki anlamlı farkın incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen MANOVA sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyet, Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Öğretim Durumuna Göre ÖMTÖ Puanlarının MANOVA Sonuçları

Etki	Λ	F	Denence (sd)	Hata (sd)	p	Eta-Kare (η^2)
Kesişim	.07	1627.71	3.00	380.00	.00*	.92
Cinsiyet	.99	.17	3.00	380.00	.91	.00
Bölüm	.83	7.80	9.00	924.97	.00*	.05
Sınıf düzeyi	.98	.67	6.00	760.00	.67	.00
Öğretim durumu	.99	.09	3.00	380.00	.96	.00

* p < .05

Tablo 3'te görüldüğü gibi ÖMTÖ'nün üç alt boyutunun puanları üzerinde yapılan MANOVA sonuçlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum; cinsiyet [Wilks Lambda (λ) = .99; $F(3, 380) = .17, p > .05$], sınıf düzeyi [Wilks Lambda (λ) = .98; $F(6, 760) = .67, p > .05$] ve öğretim durumu [Wilks Lambda (λ) = .99; $F(3, 380) = .09, p > .05$] değişkenleri bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir. Ancak ÖMTÖ'nün üç alt boyutu, bölüm [Wilks Lambda (λ) = .83; $F(9, 924.97) = 7.80, p < .05$] değişkeni ile anlamlı farklılık göstermektedir. Bölüm değişkeninin çok değişkenli anlamlılığa sağladığı katkıyı saptamak amacıyla ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Bölüm Değişkenine Göre Öğrencilerin ÖMTÖ Alt Boyut Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	ÖMYT	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Bölüm	Sevgi	22.26	3	7.42	23.71	.00*	T - S, F, M M - S, F
	Değer	2.82	3	.94	2.01	.11	-
	Uyum	19.61	3	6.53	7.99	.00*	T - S, M M - F

*p < .05

T: Tarih, S: Sosyoloji, F: Felsefe, M: Matematik

Tablo 4'e göre öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları *sevgi*, *değer* ve *uyum* alt boyutları için incelendiğinde *sevgi* ve *uyum* alt boyutları, bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$F(3-406)_{sevgi} = 23.71, p < .05$; $F(3-406)_{uyum} = 7.99, p < .05$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun *sevgi* alt boyutunda Sosyoloji ($X = 3.59$), Felsefe ($X = 3.67$) ve Matematik ($X = 4.36$) bölümünde okuyan öğrencilerin ÖMTÖ puanlarının, Tarih ($X = 3.08$) bölümünde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek çıktığı görülmektedir. Matematik ($\bar{X} = 4.36$) bölümünde okuyan öğrencilerin ÖMTÖ puanları da Sosyoloji ($\bar{X} = 3.59$) ve Felsefe ($\bar{X} = 3.67$) bölümünde okuyan öğrencilerden anlamlı şekilde daha yüksektir. Öğrencilerin öğretmenlik mesleği tutumları *uyum* alt boyutu için incelendiğinde Sosyoloji ($\bar{X} = 3.47$) ve Matematik ($\bar{X} = 4.39$) bölümünde okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleği tutum puanları, Tarih ($\bar{X} = 3.09$) bölümünde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Ayrıca matematik ($\bar{X} = 4.39$) bölümünde okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleği

FEN VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

tutumları *uyum* alt boyutu puanı, Felsefe ($\bar{X} = 3.46$) bölümünde okuyan öğrencilere göre daha yüksektir.

Öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih etme olasılıklarının kestirilmesinde kullanılan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılan lojistik regresyon çözümlemesi sonucu elde edilen β parametreleri ile bu parametrelere ilişkin Wald istatistikleri, serbestlik dereceleri, önem düzeyleri ve $\text{Exp}(\beta p)$ (odds/olabilirlik) değerleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. *Lojistik Regresyon Modelindeki Değişkenler*

Yordayıcı Değişkenler	Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum					
	β	Std. Hata	Wald	sd	P	$\text{Exp}(\beta p)$
Sevgi	-.019	0.221	0.007	1	0.932	1.019
Değer	-.046	0.189	0.060	1	0.806	0.955
Uyum	-.008	0.152	0.003	1	0.958	0.992
Sabit	1.587	0.827	3.685	1	0.055	4.891
χ^2	.063					

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih edip etmemeleri olasılığı; öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin *sevgi*, *değer* ve *uyum* alt boyutları değişkenlerine bağlı olarak anlamlı olarak değişmemektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları çeşitli değişkenler açısından irdelenmiş ve öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih etme olasılıkları kestirilmiştir. Çalışmada öncelikle öğrencilerin Fen ve Edebiyat Fakültelerinden mezun olduktan sonra öğretmenlik mesleğini tercih etmek isteyip istemedikleri incelenmiştir. Öğrencilerin %81.2 gibi büyük bir kısmının mezun olduktan sonra öğretmen olmak istedikleri bulgusuna rastlanmıştır. Öğrenciler, üniversiteye giriş sınavında öğretmen olmak isteyip, Eğitim Fakültelerine puanları yetmediği için Fen veya Edebiyat Fakültelerini tercih etmiş olabilirler. Bir başka olası sebep olarak ise istihdam gösterilebilir. Öğrencilerin Fen ve Edebiyat Fakültesi mezunu olarak iş bulamama sıkıntısı yaşayacaklarını düşündüklerinden dolayı da öğretmenlik mesleğine yönelmeyi istemeleri olasıdır. Benzer bir bulguyu Tekerek ve Polat (2011), öğrenim gördükleri bölümü isteyerek seçen öğrencilerin isteyerek seçmeyen öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Ayrıca birçok araştırma öğretmenlik mesleğinin iş bulma şansının yüksekliği gibi ekonomik sebeplerden dolayı tercih edildiğini göstermektedir (Erdem ve Şimşek, 2000; Semerci, 1999).

Araştırmada Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının *sevgi*, *değer* ve *uyum* alt boyutlarında *ortanın üzerinde ve olumlu yönde* olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir tutumu benimsediklerini göstermektedir. Benzer bir çalışma öğretmenler üzerinde yapılmış ve sonucunda öğretmenlerin mesleğe karşı tutumlarının *orta* düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Korkmaz ve Sadık, 2011). Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir tutuma sahip olmalarının, pedagojik formasyon sertifikası alarak öğretmen olmak istediklerinin bir göstergesi olarak düşünülebilir. Bu olumlu tutumunun onların mesleklerindeki başarılarını da etkileyeceği öngörülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının *sevgi*, *değer* ve *uyum* alt boyutlarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğretim durumu değişkenleri bakımından anlamlı farklılık göstermemesidir. Bu bulgu pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının araştırıldığı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından bir farklılık göstermediği araştırma bulgusu ile benzerdir (Özder, Konedalı ve Zeki,

2010). Bir başka benzer bulguya da Polat'ın (2009) çalışmasında pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet ve mezun olunan fakülte değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği şeklinde rastlanmıştır. Ancak çalışmanın bu bulgusu, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğunun saptandığı çalışmalar ile çelişkilidir (Çapa ve Çil, 2000; Sağlam, 2008; Tanel, Şengören ve Tanel, 2007). Bu çelişkinin olası nedeni Eğitim Fakültesi öğrencileri ve Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik farklılıklarının farklı olması olabilir.

Diğer yandan bir başka çalışmada öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının okumakta oldukları bölüm/programın türü, okumakta oldukları programı ÖSS'de tercih sıraları, yaşadıkları çevre ve ailenin sosyoekonomik düzeyi arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu gözlenmiştir (Üstüner, Demirtaş ve Cömert, 2009). Bu bulgu mevcut araştırmanın bir başka bulgusu olan öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının *sevgi*, *değer* ve *uyum* alt boyutlarının bölüm değişkeni ile anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu ile benzerdir. Bu farklılığın olası bir sebebi Sosyoloji ve Felsefe bölümlerinde Öğrenme Psikolojisi, Gelişim Psikolojisi, Eğitim Psikolojisi gibi Eğitim Bilimleri alanına oldukça yakın derslerin programda yer alması olabilir. Saracaloğlu ve diğ. (2004) ile Kaya ve Büyükkasap'ın (2005) yaptıkları araştırma sonuçlarında bölüm değişkeninin öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde önemli bir etken olduğu tespit edilmiştir. Aksoy (2010) da çalışmasında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, öğrenim gördüğü programa bağlı olarak değiştiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümlerinin tutum değerleri, sıralamadaki en son değerler olarak ortaya çıkmıştır.

Özder, Konedalı ve Zeki'nin (2010) çalışmalarında da öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından bir farklılık göstermemekte, ancak program ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri açısından farklılık göstermiştir. Mevcut araştırmada ise öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun *sevgi* alt boyutunda Sosyoloji, Felsefe ve Matematik bölümünde okuyan öğrencilerin ÖMTÖ puanlarının Tarih bölümünde öğrenim gören öğrencilerden; Matematik bölümünde okuyan öğrencilerin ÖMTÖ puanlarının Sosyoloji ve Felsefe bölümünde okuyan öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek çıktığı sonucu elde edilmiştir. *Uyum* alt boyutu için incelendiğinde ise Sosyoloji ve Matematik bölümünde okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleği tutum puanları, Tarih bölümünde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Ayrıca Matematik bölümünde okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleği tutumları *uyum* alt boyutu puanı Felsefe bölümünde okuyan öğrencilere göre daha yüksektir. Oysa Çapa ve Çil (2000) ve Kartal'ın (2009) çalışmalarında öğrenim görülen bölüm ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırmanın son bulgusu öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih edip etmemeleri olasılığının; ÖMTÖ'nün *sevgi*, *değer* ve *uyum* alt boyutları değişkenlerine bağlı olarak anlamlı olarak değişmediğidir. Alanyazında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu inceleyen çalışmalarda bu tutumun 'öğretmenlik mesleğini tercih edip etmeme durumunu nasıl etkileyeceğine' yer veren başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak bir çalışmada öğretmen adaylarının özyeterkinlik puanlarının, öğretmenlik mesleğini tercih etme durumu ile ilişkisi incelenmiştir (Tümekaya, Bal ve Karaçoban, 2014). Öğretmenlik mesleğini isteyerek tercih eden öğretmen adaylarının özyeterkinlik puanlarının, mesleği isteyerek tercih etmeyen öğretmen adaylarının özyeterkinlik puanlarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercihte kişisel tercih ile ilgili faktörlerin, ekonomik ve sosyal faktörlere göre daha etkili olduğu görülmüştür (Özbek, 2007). Eğitim fakültesine isteyerek gelen öğrencilerin öğretmenlik mesleğini daha çok benimsediklerini ve öğretmen olma isteklerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Beşoluk ve Horzum, 2011).

Fen ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmanın kapsamı, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin görüşleri de dahil edilerek genişletilebilir. Mesleğin gerçekleştirilmesi için oldukça önemli

FEN VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

olduğu düşünülen öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, farklı anabilim dalları ve fakülterlerde öğrenim görüp öğretmen olmayı tercih edecek öğrenciler için araştırılabilir. Yapılacak bu tür çalışmaların sonucunda genellemelere varılabilir. Geleceğin öğretmenlerine alan, formasyon, çağdaş öğretim yöntemleri bilgisi gibi bilişsel özellikleri kazanmalarının yansısı; tutum, motivasyon, özyeterlilik gibi duyuşsal özelliklerin de eş zamanlı olarak kazandırılması ve bu kazanımların ölçülmesi ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, M. E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 197-212.
- Akyüz, Y. (2007). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000- M.S. 2007*. Gözden Geçirilmiş (11. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Anastasi, A. (1982). *Psychological Testing*. New York: Mac Millan Publishing Co. Inc.
- Anderson, L. W. (1988). Attitude measurement: Attitudes and their measurement. *Educational Research Methodology, and Measurement: An International Handbook*. New York: Pergamon Press.
- Avrupa Komisyonu/EACEA/Eurydice (2013). *Avrupa'da Öğretmenler ve Okul Liderlerine İlişkin Temel Veriler*. Eurydice Raporu. Luxembourg: Publications Office of The European Union.
- Aycan, Ş., Ayçana, N. ve Türkoğuz, S. (2005). Fen ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin tezsiz yüksek lisans programlarından beklentileri ve kaygıları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 17-25.
- Aydın, E. ve Dilmaç, B. (2004). *Matematik Kaygısı Eğitime İlişkin Çeşitlemeler* (Ed. M. Gürsel). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Başbay, M., Ünver, G. ve Bümen, N. T. (2009). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: Boylamsal bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(59), 345-366.
- Bedel, E. F. (2008). Okulöncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve bazı kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 31-48.
- Beşoluk, Ş. ve Horzum, M. B. (2011). Öğretmen adaylarının meslek bilgisi, alan bilgisi dersleri ve öğretmen olma isteğine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(1), 17-49.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research* (1. Edition). NY: Guilford Publications, Inc.
- Byrne, M. B. (1994). *Structural Equation Modeling with EQS and EQS/Windows: Basic Concepts, Applications, and Programming*. California: Sage Publications, Inc.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (Geçerlik ve güvenilirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.
- Dalgıç, G., Doyran, F. ve Vatanartıran, S. (2012). Ücretli öğretmenlerin, katıldıkları pedagojik formasyon programına ilişkin deneyimleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi [Mediterranean Journal of Educational Research]*, 11, 39-54.
- Doğan, T. ve Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Erdem, A. R. ve Anılan, H. (2000). PAÜ eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, özel sayı, 144-148.
- Erdem, A. R. ve Şimşek, S. (2000). PAÜ eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenliği seçmelerinde etkili olan faktörler. *II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Eraslan, L. ve Çakıcı, D. (2011). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 427-438.
- Erden, M. (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Genç, A. (2014). Türkiye'de yabancı dil öğretmenlerinin istihdamı. *Öğretmen Yetiştirme Politika ve Sorunları Uluslararası Sempozyumu IV-ISPITE*.
- Gürbüz, H. ve Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 71-83.
- Gürkan, T. (2000). *Öğretmenin Nitelikleri ve Görevleri, Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (Editör: Ersan Sözer). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). *İnsan ve İnsanlar*. Evrim Basım Yayım, İstanbul.
- Kartal, S. (2009). Tezsiz yüksek lisans programlarına devam eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 223-239.
- Kavcar, N., Erol, M., Kaya Ş. S., Tanel, R., Tanel, Z. ve Sağlam, M. (2007). Ortaöğretime öğretmen yetiştirme: Tezsiz yüksek lisans uygulamasının sorgulanması ve yeni bir model önerisi. *Türk Milli Eğitimi'nin Güncel Sorunları ve Çözüm Önerileri Yüksek Öğretmenliler Derneği*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Sempozyumu Bildirisi.
- Kaya, A. ve Büyükkasap, E. (2005). Fizik öğretmenliği programı öğrencilerinin profilleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri: Erzurum örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 367-380.
- Korkmaz, G. ve Sadık, F. (2011). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki tutumlarının sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 121-138.
- Lapido, B. (1984). *Motivational Factors and Attitude Changes in Teachers*. Northwestern University.
- Lubis, S. (1988). *Attitude Toward The Teaching Profession of Students of The Vocational and Technical Teacher Education College*. Padang, Indonesia. The Ohio State University.
- Netemeyer, R. G., Bearden, W. O., & Sharma, S. (2003). *Scaling Procedures: Issues and Applications*. Sage Publications, 151-153.
- Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 145-159.
- Özder, H., Konedralı, G. ve Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Özoğlu, M. (2010). *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Sorunları*. Seta Analiz.
- Polat, S. (2013). Pedagojik formasyon sertifika programı ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2).
- Sağlam, A. Ç. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.
- Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N., Serin, O. ve Serin, U. (2004). Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını etkileyen faktörler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 311, 16-27.
- Sarı, M. (2010). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programının öğretmenlik mesleğine ve programa ilişkin görüşlere etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 35(155), 3-15.
- Schermelleh-Engel, K., & Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit. *Measures Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Semerci, Ç. (1999). Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeği. *Eğitim ve Bilim*, 23, 111.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye'de öğretmenlik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 137-146.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları* 3(6), 49-74.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5. Baskı). Boston: Allyn and Bacon.
- Tanel, R., Kaya-Şengören, S. ve Tanel, Z. (2007). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 1-9.
- Tekerek, M. ve Polat, S. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, Elazığ.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- Tümkiye, S., Bal, L. ve Karaçoban, F. (2014). Öğretmen adaylarının eğitime-öğretme özyeterkinlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(2), 412-424.
- Üstün, E., Erkan, S. ve Akman, B. (2004). Türkiye'de okulöncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Bilimler Dergisi*, 10, 129-136.

FEN VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

- Üstüner, M., Demirtaş, H. ve Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği. *Education and Science*, 34(151), 140-155.
- Yıldırım, R. (2003). *Öğrenmeyi Öğrenmek* (8. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Yılman, M. (1987). *Türkiye’de ortaöğretime öğretmen yetiştirme sisteminin pedagojik temelleri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (1997). 06 Ekim 1997 tarih ve 534-22449 Sayılı yazı.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2010). 28 Ocak 2010 tarih ve 03317 Sayılı yazı.
- Yüksel, S. (2004). Tezsiz yüksek lisans programının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 355-379.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose and Significance:

Attitude to teaching profession can be described as an individual’s way of perceiving teaching as a profession. It has been determined that there is a positive relation between teachers’ attitude to their profession and their performance at carrying out educational activities (Lapido, 1984; Lubis, 1988). It is apparent that teachers who have positive attitude towards their profession and who perform their profession fondly and willingly display professional success higher than other teachers who have negative attitude to their profession. A teacher’s success at his profession directly affects all the elements of education, from school directors to students’ parents. Because of this reason, it is a far better case that students who volunteer to be a teacher are included in teacher trainee programs (Yılman, 1987). Studies on Faculty of Arts and Sciences students’ attitudes towards teaching profession show that individuals generally have a low level of attitude to teaching profession. This study aims at finding out the reason for this low level attitude and inquiring if students studying at the Faculty of Arts and Sciences want to choose teaching as a profession or not.

Method: This study has been conducted with 2328 undergraduate students studying at Çankırı Karatekin University, Faculty of Arts and Sciences during the educational year of 2013-2014. 333 of these students study at the Faculty of Sciences while 1995 of them study at the Faculty of Arts. On the other hand, sample group of the study is composed of 410 students studying at the Faculty of Arts and Sciences. The sample group has been determined by using the method of “proportional sampling” according to the faculty where students study and their educational backgrounds. In this study, Teaching Profession Attitude Scale (TPAS) developed by Çetin (2006) has been used as data collection tool. The scale is designed as five point likert scale and is composed of 35 items. Analysis of reliability and validity regarding TPAS has been carried out and it has been decided that TPAS is a reliable and valid tool that is suitable to use for this study. The collected data have been analyzed by means of arithmetic mean, standard deviation, percentage value, multiple analysis of variance (MANOVA) and logistic regression.

Results: The first finding of the study is that 81.2% of the students want to be a teacher after they graduate the Faculty of Arts and Sciences. The second finding of the study is that students of the Faculty of Arts and Sciences have a *positive attitude above the average* towards teaching profession under the sub-dimensions of *affection, value and harmony*. The third finding of the study is that the sub-dimensions of *affection, value and harmony* related to the attitudes of students of the Faculty of Arts and Sciences towards teaching profession are not significantly different according to the variables of gender, class level and educational background. The fourth finding of the study is that the sub-dimensions of *affection, value and harmony* related to the attitudes of students of the Faculty of Arts and Sciences towards teaching profession are significantly different according to the variable of department. It has been found out that when the attitude towards teaching profession under the sub-dimension of *affection* is in question, students studying at the departments of Sociology, Philosophy and Mathematics have TPAS points higher than students of History while students of Mathematics have TPAS points

significantly higher than students of Sociology and Philosophy. When the sub-dimension of *harmony* is analyzed, students of Sociology and Mathematics have points of attitudes towards teaching profession that are significantly higher than students of History. Moreover, when the sub-dimension of *harmony* is in question, students of mathematics have points of attitudes higher than students of Philosophy. The last finding of the study is that the possibility of students to choose teaching profession or not does not change significantly depending on the sub-dimensions of *affection, value and harmony* of TPAS.

Discussion and Conclusion: In this study, attitudes of students who study at the Faculty of Arts and Sciences towards teaching profession have been analyzed according to various variables and the possibility of students to choose teaching as a profession has been predicted. According to the results, students' attitudes are not significantly different according to the variables of gender, class level and educational background while their attitudes are significantly different according to the variable of department. It has been also found out through this study that students' attitudes towards teaching profession are not a significant predictor of students' level of choosing teaching as a profession.